TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2019. gada 2. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – Direktīva 2004/38/EK – Trešās valsts valstspiederīgā, kas ir nepilngadīgu Savienības pilsoņu tiešs augšupējs radinieks, uzturēšanās tiesības – 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts – Nosacījums par pietiekamiem līdzekļiem – Līdzekļi, ko veido ienākumi no darba, kas ir veikts bez uzturēšanās un darba atļaujām

Lieta C-93/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Court of Appeal in Northern Ireland* (Ziemeļīrijas apelācijas tiesa, Apvienotā Karaliste) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 15. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 9. februārī, tiesvedībā

Ermira Bajratari

pret

Secretary of State for the Home Department,

piedaloties

Aire Centre,

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], Tiesas priekšsēdētāja vietniece R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referente), tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*] un M. Safjans [*M. Safjan*],

ģenerāladvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 24. janvāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *E. Bajratari* vārdā – *R. Gillen*, *solicitor*, *H. Wilson*, *BL*, un *R. Lavery*, *QC*,

– *Aire Centre* vārdā – *C. Moynagh*, *solicitor*, *R. Toal*, *BL*, *G. Mellon*, *BL*, *A. Danes*, *QC*, un *A. O'Neill*, *QC*,

– Apvienotās Karalistes vārdā – *F. Shibli* un *R. Fadoju*, pārstāvji, kuriem palīdz *D. Blundell*, *barrister*,

* Tiesvedības valoda – angļu.

– Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *A. Brabcová*, pārstāvji,

– Dānijas valdības vārdā – *J. Nymann-Lindegren*, kā arī *M. Wolff* un *P. Ngo*, pārstāvji,

– Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman* un *C. S. Schillemans*, pārstāves,

– Austrijas valdības vārdā – sākotnēji *G. Hesse*, vēlāk – *J. Schmoll*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *E. Montaguti* un *J. Tomkin*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 19. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., kā arī labojumi – OV 2004, L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Ermira Bajratari* un *Secretary of State for the Home Department* (Iekšlietu ministrija, Apvienotā Karaliste) par viņas uzturēšanās tiesībām Apvienotajā Karalistē.

Atbilstošās tiesību normas

3 Atbilstoši Direktīvas 2004/38 10. apsvērumam:

“Personām, kas īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā [..] nebūtu jākļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tādēļ Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties uz laiku, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, būtu jāpakļauj nosacījumiem.”

4 Direktīvas 2004/38 2. pantā “Definīcijas” ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

1) “Savienības pilsonis” ir ikviena persona, kurai ir kādas dalībvalsts valstiskā piederība;

2) “ģimenes loceklis” ir:

[..]

d) Savienības pilsoņa, kā arī viņa laulātā vai b) apakšpunktā definētā partnera apgādībā esošie tiešie augšupējie radinieki;

3) “uzņēmēja dalībvalsts” ir dalībvalsts, uz kuru pārceļas Savienības pilsonis, lai īstenotu savas brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības.”

5 Direktīvas 2004/38 3. panta "Saņēmēji" 1. punktā ir paredzēts:

"Šo direktīvu piemēro visiem Savienības pilsoņiem, kas pārceļas uz dzīvi vai uzturas dalībvalstī, kurai tie nav valstiski piederīgi, un uz viņu ģimenes locekļiem atbilstīgi 2. panta 2. punkta definīcijai, kuri tos pavada vai pārceļas kopā ar tiem."

6 Šīs direktīvas 7. panta "Tiesības uzturēties ilgāk nekā trīs mēnešus" 1. punkts ir izteikts šādi:

"Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

a) viņi ir darba ņēmēji vai pašnodarbinātas personas uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

b) viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī; vai arī

c) – viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arodmācības, un

– viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi nekļūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; vai arī

d) viņi ir ģimenes locekļi, kas pavada Savienības pilsoni vai ieceļo kopā ar Savienības pilsoni, kurš atbilst a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem nosacījumiem."

7 Minētās direktīvas 14. panta "Uzturēšanās tiesību saglabāšana" 2. punktā ir paredzēts:

"Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem 7., 12. un 13. pantā paredzētās uzturēšanās tiesības ir tikmēr, kamēr viņi atbilst minētajos pantos paredzētajiem nosacījumiem.

[..]"

8 Direktīvas 2004/38 VI nodaļā "Ieceļošanas tiesību un uzturēšanās tiesību ierobežojumi sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu dēļ" ietilpstošā 27. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Ievērojot šīs nodaļas noteikumus, dalībvalstis neatkarīgi no valstiskās piederības drīkst ierobežot Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu dēļ. Šādus apsvērumus neizmanto ekonomiskos nolūkos.

2. Pasākumi, ko veic sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumu dēļ, atbilst proporcionalitātes principam un pamatojas tikai uz attiecīgā indivīda personisko darbību. Iepriekšējas krimināsodāmības pašas par sevi nav pamatojums šādu pasākumu veikšanai.

Attiecīgā indivīda personiskajai darbībai jārada faktiski, attiecīgajā brīdī esoši un pietiekami nopietni draudi, kas skar vienu no sabiedrības pamatinteresēm. Nav pieņemami apsvērumi, kas atdalīti no konkrētā gadījuma iezīmēm vai pamatojas uz vispārējas profilakses apsvērumiem."

Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

9 Prasītāja pamatlietā *Ermira Bajratari*, Albānijas valstspiederīgā, kopš 2012. gada dzīvo Ziemeļīrijā.

10 Prasītājas pamatlietā laulātajam *D. Bajratari* – kas arī ir Albānijas valstspiederīgais, kurš dzīvo Ziemeļīrijā, – bija uzturēšanās atļauja, kas viņam ļāva dzīvot Apvienotajā Karalistē no 2009. gada 13. maija līdz 2014. gada 13. maijam. Šī uzturēšanās atļauja viņam bija izsniegta, pamatojoties uz viņa iepriekšējām attiecībām ar *Toal* kundzi, Apvienotās Karalistes valstspiederīgo, kas beidzās 2011. gada sākumā. Lai gan viņš 2011. gadā bija devies prom no Apvienotās Karalistes, lai Albānijā apprecētos ar *E. Bajratari*, 2012. gadā viņš atgriezās Ziemeļīrijā. Viņa uzturēšanās atļauja nekad nav bijusi atcelta.

11 Laulātajiem ir trīs bērni, kuri visi ir dzimuši Ziemeļīrijā. Diviem vecākajiem bērniem ir piešķirts apliecinājums par Īrijas valstspiederību.

12 No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka *D. Bajratari* kopš 2009. gada veica dažādus algotus darbus un ka vismaz kopš 2014. gada 12. maija, proti, dienas, kad beidzās viņa uzturēšanās atļaujas termiņš, viņš strādā nelikumīgi, jo viņam nav uzturēšanās un darba atļauju. Turklāt ir jānorāda, ka neviens ģimenes loceklis nekad nav izceļojis, ne arī dzīvojis kādā citā Savienības dalībvalstī un ka ģimenes vienīgie ienākumi ir *D. Bajratari* ienākumi.

13 Pēc pirmā bērna piedzimšanas *E. Bajratari* 2013. gada 9. septembrī *Home Office* (Iekšlietu ministrija, Apvienotā Karaliste) iesniedza pieteikumu, lūdzot atzīt atvasinātās uzturēšanās tiesības saskaņā ar Direktīvu 2004/38, atsaucoties uz to, ka viņa ir persona, kuras faktiskā apgādībā ir viņas bērns, Savienības pilsonis, un norādot, ka uzturēšanās atļaujas atteikums liegtu viņas bērnam iespēju izmantot savas Savienības pilsoņa tiesības.

14 Šo pieteikumu 2014. gada 28. janvārī *Secretary of State for the Home Department* (Iekšlietu ministrija) noraidīja divu iemeslu dēļ, proti, pirmkārt, tādēļ ka *E. Bajratari* neatbilst nosacījumam par "ģimenes locekli" Direktīvas 2004/38 izpratnē un, otrkārt, tādēļ ka viņas bērns neatbilst šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētajam nosacījumam par finansiālo autonomiju. Savukārt nosacījums par "visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu" nav ticis apstrīdēts.

15 2015. gada 8. jūnijā *First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā pirmās instances tiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta), Apvienotā Karaliste) noraidīja *E. Bajratari* celto prasību par *Home Office* (Iekšlietu ministrija) lēmumu. 2016. gada 6. oktobrī *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā virstiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta), Apvienotā Karaliste) noraidīja *E. Bajratari* otro prasību. Tad *E. Bajratari* vērsās *Court of Appeal in Northern Ireland* (Ziemeļīrijas apelācijas tiesa, Apvienotā Karaliste) ar lūgumu atļaut iesniegt apelācijas sūdzību par *Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Administratīvā virstiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta)) spriedumu.

16 Iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa iepriekš ir nospriedusi, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā izvirzītā prasība, ka Savienības pilsonim ir jābūt pietiekami daudz līdzekļiem, tiek izpildīta, ja minētajam pilsonim ir šie līdzekļi, un nav prasības attiecībā uz šo līdzekļu izcelsmi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2004. gada 19. oktobris, *Zhu* un *Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639, 30. punkts, kā arī 2013. gada 10. oktobris, *Alokpa* un *Moudoulou*, C-86/12, EU:C:2013:645, 27. punkts). Tomēr iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesa nav konkrēti lēmusi par to, vai ir jāņem vērā ienākumi no darba, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir nelikumīgs.

17 Šādos apstākļos *Court of Appeal in Northern Ireland* (Ziemeļīrijas apelācijas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai ienākumi no nodarbinātības, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir nelikumīga, pilnībā vai daļēji liecina par pietiekamu līdzekļu pieejamību saskaņā ar [Direktīvas 2004/38] 7. panta 1. punkta b) apakšpunktu?

2) Apstiprinošas atbildes gadījumā, vai [minētās direktīvas] 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta prasības ir izpildītas, ja nodarbinātība tiek uzskatīta par nedrošu vienīgi tās nelikumīgā rakstura dēļ?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

18 Apvienotās Karalistes valdība norāda, ka pēc šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanas abiem *E. Bajratari* vecākajiem bērniem tika atņemta Īrijas pilsonība, kā rezultātā viņiem vairs neesot Savienības pilsonības un no tās izrietošo tiesību. Tādējādi šī valdība norāda, ka prejudiciālajos jautājumos izvirzītās problēmas ir kļuvušas tikai un vienīgi hipotētiskas un ka Tiesai līdz ar to ir jāatsakās atbildēt uz šiem jautājumiem.

19 *E. Bajratari* un *Aire Centre* precizē, ka pašlaik *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) izskatīšanā esot celtā prasība par Īrijas iestāžu lēmumu atņemt abu *E. Bajratari* vecāko bērnu pilsonību.

20 Šajā ziņā jānorāda, ka tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir tā, kas, ņemot vērā lietas īpatnības, izvērtē gan to, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu taisīt spriedumu, gan to, cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi. Tādēļ, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jālemj. Atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālo jautājumu Tiesa var tikai tad, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēmai ir hipotētisks raksturs vai arī ja Tiesai nav zināmi faktiskie un tiesību apstākļi, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2019. gada 27. jūnijs, *Azienda Agricola Barausse Antonio e Gabriele*, C-348/18, EU:C:2019:545, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 Konkrētajā gadījumā no Tiesā iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka *E. Bajratari* tika atļauts ar prasību veikt pārbaudi tiesā apstrīdēt lēmumus, ar ko abu viņas vecāko bērnu Īrijas valstspiederības apliecinājumi ir atzīti par spēkā neesošiem.

22 Turklāt neviens no minētajiem lietas materiāliem neļauj konstatēt, ka šie lēmumi ir kļuvuši galīgi.

23 Jāpiebilst, ka pēc tam, kad Tiesa nosūtīja iesniedzējtiesai lūgumu sniegt paskaidrojumus atbilstoši Tiesas Reglamenta 101. pantam, šī tiesa precizēja, ka, lai gan ir iespējams, ka pamatlietai vairs nav priekšmeta tā iemesla dēļ, ka abi šie bērni ir zaudējuši Īrijas pilsonību, tomēr šāds priekšmets joprojām pastāv un ir spēkā esošs.

24 Šajos apstākļos lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par pieņemamu.

Par lietas būtību

25 Ar abiem jautājumiem, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nepilngadīga Savienības pilsoņa rīcībā ir pietiekami līdzekļi, lai nekļūtu par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts

sociālās palīdzības sistēmai uzturēšanās laikā, pat ja šos līdzekļus veido viņa tēva, trešās valsts valstspiederīgā, ienākumi no darba, ko viņš šajā dalībvalstī veicis nelikumīgi – bez uzturēšanās un darba atļaujām.

26 Vispirms ir jāatgādina, ka attiecībā uz Savienības pilsoņiem, kuri ir dzimuši uzņēmējā dalībvalstī un kuri nekad nav izmantojuši savas tiesības brīvi pārvietoties, kā, piemēram, abi *E. Bajratari* vecākie bērni, Tiesa jau ir nospriedusi, ka šie Savienības pilsoņi var atsaukties uz LESD 21. panta 1. punktu un uz tiesību normām, kas pieņemtas tā piemērošanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 42. un 43. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

27 No tā izriet, ka abiem *E. Bajratari* vecākajiem bērniem ar LESD 21. panta 1. punktu un Direktīvu 2004/38 principā ir piešķirtas uzturēšanās tiesības Apvienotajā Karalistē.

28 Tomēr ir arī jāatgādina, ka atbilstoši LESD 21. pantam ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības uzturēties dalībvalstu teritorijā, "ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus" (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 75. punkts).

29 It īpaši šādi ierobežojumi un nosacījumi ir Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punktā paredzētie, tostarp tas, ka ir jābūt pietiekamiem līdzekļiem, lai nekļūtu par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā, un visaptverošam veselības apdrošināšanas segumam šīs direktīvas 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē (spriedums, 2016. gada 30. jūnijs, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, 76. punkts).

30 Tostarp attiecībā uz Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzēto nosacījumu par līdzekļu pietiekamību Tiesa jau ir nospriedusi, ka Savienības pilsonim gan ir jābūt pietiekamiem līdzekļiem, tomēr Savienības tiesībās nav noteiktas nekādas prasības attiecībā uz to izcelsmi, tādējādi tos it īpaši var nodrošināt trešās valsts valstspiederīgais, kurš ir attiecīgo nepilngadīgo Savienības pilsoņu vecāks (spriedums, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

31 Tādējādi tas, ka līdzekļus, uz kuriem nepilngadīgs Savienības pilsonis vēlas atsaukties Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta mērķiem, veido viņa vecāka, trešās valsts valstspiederīgā, gūtie ienākumi no darba, ko viņš veic uzņēmējā dalībvalstī, nav šķērslis tam, lai nosacījums par pietiekamiem līdzekļiem, kas noteikts minētajā tiesību normā, tiktu uzskatīts par izpildītu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Singh* u.c., C-218/14, EU:C:2015:476, 76. punkts).

32 Ir jāpārbauda, vai šis secinājums ir izdarāms arī, ja nepilngadīga Savienības pilsoņa vecākam nav uzturēšanās vai darba atļauju uzņēmējā dalībvalstī.

33 Šajā ziņā ir jāuzsver, ka nekas Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējumā neļauj uzskatīt, ka šīs tiesību normas mērķiem var tikt ņemti vērā vienīgi līdzekļi, kuri gūti no darba, ko trešās valsts valstspiederīgais, kas ir nepilngadīga Savienības pilsoņa vecāks, ir veicis ar uzturēšanās un darba atļaujām.

34 Proti, minētajā tiesību normā ir vienīgi prasīts, lai attiecīgo Savienības pilsoņu rīcībā būtu pietiekami līdzekļi, lai novērstu to, ka viņi savā uzturēšanās laikā kļūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, neparedzot nevienu citu nosacījumu, tostarp attiecībā uz šo līdzekļu izcelsmi.

35 Turklāt ir jāatgādina – kā tas izriet no Tiesas judikatūras – ka tiesības brīvi pārvietoties kā Savienības tiesību pamatprincips ir vispārējs noteikums, tāpēc Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētie nosacījumi ir jāinterpretē, ievērojot Savienības tiesībās noteiktās robežas un samērīguma principu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 19. septembris, *Brey*, C-140/12, EU:C:2013:565, 70. punkts un tajā minētā judikatūra).

36 Šis princips ir ievērots tad, ja valsts pasākumi, kuri ir pieņemti, piemērojot minētajā tiesību normā norādītos nosacījumus un ierobežojumus, ir atbilstīgi un vajadzīgi, lai sasniegtu vēlamo mērķi (šajā nozīmē attiecībā uz Savienības tiesību instrumentiem pirms Direktīvas 2004/38 pieņemšanas skat. spriedumu, 2006. gada 23. marts, Komisija/Beļģija, C-408/03, EU:C:2006:192, 39. punkts un tajā minētā judikatūra), proti, dalībvalstu publisko līdzekļu aizsardzībai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, *Singh* u.c., C-218/14, EU:C:2015:476, 75. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

37 Šajā ziņā ir taisnība – ja līdzekļus, kas ir nepilngadīga Savienības pilsoņa rīcībā, lai nodrošinātu viņa paša un viņa ģimenes locekļu iztiku viņa uzturēšanās laikā uzņēmējā dalībvalstī, veido ieņēmumi, kurus viņa vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, guvis no darba, kas ir veikts šajā dalībvalstī, bez uzturēšanās un darba atļaujām, ņemot vērā viņa nedrošo situāciju nelikumīgas uzturēšanās dēļ, – risks, ka pietiekamie līdzekļi tiek zaudēti un ka šis nepilngadīgais Savienības pilsonis kļūst par slogu sociālās palīdzības sistēmai, ir lielāks.

38 Šajā aspektā valsts pasākums, ar kuru šādi ienākumi ir izslēgti no "pietiekamu līdzekļu" jēdziena Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, protams, ļautu īstenot ar šo tiesību normu sasniedzamo mērķi.

39 Tomēr ir jāuzsver, ka, lai aizsargātu uzņēmējas dalībvalsts likumīgās intereses, Direktīvā 2004/38 ir ietvertas normas, kas dalībvalstij ļauj rīkoties faktiska finanšu līdzekļu zuduma gadījumā, lai novērstu to, ka uzturēšanās tiesību saņēmējs kļūst par slogu minētās dalībvalsts finansēm.

40 It īpaši saskaņā ar Direktīvas 2004/38 14. panta 2. punktu Savienības pilsoņa un viņa ģimenes locekļu tiesības uzturēties uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, pamatojoties uz šīs direktīvas 7. pantu, tiek saglabātas tikai tad, ja šie pilsoņi un viņu ģimenes locekļi atbilst šajā normā paredzētajiem nosacījumiem (spriedums, 2015. gada 16. jūlijs, *Singh* u.c., C-218/14, EU:C:2015:476, 57. punkts).

41 Tādējādi ar Direktīvas 2004/38 14. pantu uzņēmējai dalībvalstij ir atļauts pārbaudīt, vai Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kuriem ir uzturēšanās tiesības, visā viņu uzturēšanās laikā atbilst šajā ziņā Direktīvā 2004/38 paredzētajiem nosacījumiem.

42 Šajos apstākļos tāda Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētā nosacījuma par līdzekļu pietiekamību interpretācija – saskaņā ar kuru nepilngadīgs Savienības pilsonis nevar šīs tiesību normas mērķiem atsaukties uz ienākumiem, kuri gūti no darba, ko uzņēmējā dalībvalstī veicis viņa vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, bez uzturēšanās un darba atļaujām šajā uzņēmējā dalībvalstī, – papildus šim nosacījumam noteiktu prasību par šī vecāka nodrošināto līdzekļu izcelsmi, kas būtu nesamērīga iejaukšanās LESD 21. pantā attiecīgajam nepilngadīgajam Savienības pilsonim garantēto pamattiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos īstenošanā, jo tā nav nepieciešama sasniedzamā mērķa īstenošanai.

43 Konkrētajā gadījumā no *E. Bajratari* apsvērumiem izriet, ka kopš 2009. gada *D. Bajratari* vienmēr ir bijis nodarbināts Apvienotajā Karalistē vispirms kā šefpavārs kādā restorānā, vēlāk, kopš 2018. gada februāra – kā darbinieks auto mazgātavā.

44 Turklāt *E. Bajratari* tiesas sēdē apstiprināja, ko Apvienotā Karaliste nav apstrīdējusi, ka uz ienākumiem no darba, kuru *D. Bajratari* turpināja veikt, lai gan viņa uzturēšanās atļaujas termiņš bija beidzies, attiecās nodokļu maksājumi un iemaksas sociālā nodrošinājuma sistēmā.

45 Visbeidzot Tiesas rīcībā esošajos lietas materiālos nekas nenorāda uz to, ka šo pēdējo desmit gadu laikā *E. Bajratari* bērni būtu izmantojuši sociālo palīdzību Apvienotajā Karalistē. Vēl jo vairāk, kā izriet no šī sprieduma 14. punkta, šajā lietā nav strīda par Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunktā minēto nosacījumu par visaptverošu veselības apdrošināšanas segumu.

46 Valsts pasākums – kas attiecīgās dalībvalsts iestādēm ļauj atteikt uzturēšanās tiesības nepilngadīgam Savienības pilsonim, pamatojoties uz to, ka līdzekļus, uz kuriem viņš vēlas atsaukties Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta mērķiem, veido ienākumi, kurus viņa vecāks, trešās valsts pilsonis, ir guvis no darba, ko viņš veicis bez uzturēšanās un darba atļaujām, lai gan šie līdzekļi minētajam Savienības pilsonim jau desmit gadus ļauj nodrošināt viņa paša un viņa ģimenes locekļu iztiku, neesot nepieciešamībai izmantot šīs dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu, – acīmredzami pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai aizsargātu minētās dalībvalsts publiskās finanses.

47 Turklāt nosacījuma par līdzekļu pietiekamību interpretācija, kāda tā norādīta šī sprieduma 42. punktā, būtu pretrunā ar Direktīvu 2004/38 sasniedzamajam mērķim, proti, kā izriet no pastāvīgās judikatūras, atvieglot pamattiesību un individuālo tiesību brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, kas Savienības pilsoņiem tieši ir piešķirtas LESD 21. panta 1. punktā, īstenošanu un nostiprināt minētās tiesības (spriedums, 2014. gada 18. decembris, *McCarthy* u.c., C-202/13, EU:C:2014:2450, 31. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

48 No iepriekš izklāstītā izriet, ka tas, ka līdzekļus, uz kuriem vēlas atsaukties nepilngadīgs Savienības pilsonis Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta mērķiem, veido ienākumi no darba, ko viņa vecāks, trešās valsts pilsonis, veic bez uzturēšanās un darba atļaujām uzņēmējā dalībvalstī, nav šķērslis tam, ka minētajā tiesību normā paredzētais nosacījums par līdzekļu pietiekamību var tikt uzskatīts par izpildītu, pat ja šim vecākam nav uzturēšanās un darba atļauju šajā dalībvalstī.

49 Visbeidzot Apvienotā Karaliste norāda iemeslus, kuri ir saistīti ar sabiedriskās kārtības uzturēšanu, lai pamatotu nepilngadīga Savienības pilsoņa uzturēšanās tiesību ierobežojumus, kas rodas no tā, ka ienākumi – kurus guvis šī nepilngadīgā vecāks, trešās valsts valstspiederīgais, veicot darbu šajā dalībvalstī, kuram Apvienotajā Karalistē nav uzturēšanās un darba atļauju, – tiek izslēgti no "pietiekamu līdzekļu" jēdziena Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē.

50 Šajā ziņā ir jāatgādina – kā atkāpes no Savienības pilsoņu vai viņu ģimenes locekļu uzturēšanās tiesībām pamatojums "sabiedriskās kārtības" jēdziens ir jāsaprot šauri tādējādi, ka dalībvalstis nevar vienpusēji noteikt to piemērojamību bez Savienības iestāžu kontroles (spriedums, 2016. gada 13. septembris, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 37. punkts un tajā minētā judikatūra).

51 Tādējādi Tiesa ir norādījusi, ka "sabiedriskās kārtības" jēdziens katrā ziņā nozīmē, ka papildus sabiedriskās kārtības traucējumiem, ko rada jebkurš likumpārkāpums, pastāv reāli un pietiekami nopietni draudi sabiedrības pamatinteresēm (spriedums, 2016. gada 13. septembris, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, 38. punkts).

52 Ņemot vērā pamatlietas apstākļus, ir jākonstatē – kā ģenerāladvokāts to ir izdarījis secinājumu 78. punktā –, ka nosacījumi, kas ir izvirzīti, lai sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ pamatotu abu *E. Bajratari* vecāko bērnu uzturēšanās tiesību ierobežojumus, kas rodas, ienākumus, kurus guvis viņa tēvs, veicot darbu nelikumīgi, izslēdzot no "pietiekamu līdzekļu" jēdziena Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē, konkrētajā gadījumā nav izpildīti.

53 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nepilngadīga Savienības pilsoņa rīcībā ir pietiekami līdzekļi, lai nekļūtu par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai viņa uzturēšanās laikā, pat ja šos līdzekļus veido viņa tēva, trešās valsts valstspiederīgā, ienākumi no darba, ko viņš šajā dalībvalstī veicis nelikumīgi – bez uzturēšanās un darba atļaujām.

Par tiesāšanās izdevumiem

54 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 7. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nepilngadīga Savienības pilsoņa rīcībā ir pietiekami līdzekļi, lai nekļūtu par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai viņa uzturēšanās laikā, pat ja šos līdzekļus veido viņa tēva, trešās valsts valstspiederīgā, ienākumi no darba, ko viņš šajā dalībvalstī veicis nelikumīgi – bez uzturēšanās un darba atļaujām.

[Paraksti]